

Andrzej Małkiewicz

16 lipca 2022

Na Bliskim Wschodzie (coraz bliższym Ameryki)

15 lipca prezydent Biden spotkał się w Dżuddzie z królem Arabii Saudyjskiej Salmanem (który ma już 87 lat i rządzi tylko formalnie) oraz z księciem Mohammedem bin Salmanem, jego synem i następcą, który sprawuje rzeczywistą władzę. Ogłoszono oświadczenie, podkreślając trwającą od osiemdziesięciu lat przyjaźń między obu państwami i wskazując wspólne cele polityczne. Obejmują one m.in. walkę z terroryzmem, niedopuszczenie do uzyskania przez Iran broni jądrowej oraz wsparcie dla Ukrainy. „Obie strony podkreśliły, że porządek oparty na zasadach leży u podstaw bezpieczeństwa międzynarodowego, [...] potwierdziły znaczenie poszanowania prawa międzynarodowego, integralności terytorialnej i suwerenności narodowej. [...] Przywódcy potwierdzili swoje zobowiązanie do udzielenia kluczowej pomocy narodowi ukraińskiemu oraz do zapewnienia niezakłóconego eksportu zboża i produktów zbożowych w celu złagodzenia globalnego kryzysu żywnościowego, który może dotkliwie dotknąć szereg państw Bliskiego Wschodu i Afryki” (*The Jeddah Communique: A Joint Statement Between the United States of America and the Kingdom of Saudi Arabia, July 15, 2022*, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/07/15/the-jeddah-communique-a-joint-statement-between-the-united-states-of-america-and-the-kingdom-of-saudi-arabia> – dostęp 16 lipca 2022 r.).

Arabia Saudyjska obiecała zwiększyć w lipcu i sierpniu o 50% produkcję ropy naftowej – jeśli to zrealizuje, będzie to poważny cios dla interesów Rosji. Postanowiono wzmocnić współpracę między siłami morskimi, z tym, że na Morzu Czerwonym dowództwo połączonych flot będzie w ręku Amerykanów, a w Zatoce Perskiej – Saudyjczyków (*Fact Sheet: Results of Bilateral Meeting Between the United States and the Kingdom of Saudi Arabia, July 15, 2022*, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/07/15/fact-sheet-results-of-bilateral-meeting-between-the-united-states-and-the-kingdom-of-saudi-arabia> – dostęp 16 lipca 2022 r.).

Podpisano 18 szczegółowych umów o współpracy w różnych dziedzinach, m.in. porozumienie z NASA o wspólnej eksploracji w celach pokojowych Księżyca i Marsa, komet i asteroidów. Z kolei IBM zajmie się podniesieniem kwalifikacji 100 000 osób z Arabii Saudyjskiej w ciągu 5 lat, co uczyni Królestwo centrum technologii i innowacji w regionie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej.

16 lipca Biden wziął udział w odbywającym się w Dżuddzie posiedzeniu Rady Współpracy Zatoki Perskiej (tworzą ją Bahrajn, Kuwejt, Oman, Katar, Arabia Saudyjska i Zjednoczone Emiraty Arabskie), poszerzonym o przedstawicieli Egiptu, Iraku i Jordanii. Wydane po zakończeniu wspólne oświadczenie jest dość ogólne, podkreśla chęć ścisłej współpracy, a poza tym powtarza tylko to, co uzgodniono wcześniej z Arabią Saudyjską oraz na spotkaniu I2U2 (*Joint Statement Following the Summit of the Leaders of the United States and the Gulf Cooperation Council (GCC) Countries*, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/07/16/joint-statement-following-the-summit-of-the-leaders-of-the-united-states-and-the-gulf-cooperation-council-gcc-countries> – dostęp 16 lipca 2022 r.). Biden

wydał także wspólne oświadczenia z poszczególnymi obecnymi tam przywódcami – wszystko to ma na celu, jak przypuszczam, zmanifestowanie bliskości i współpracy. Czy poza tym przyjęto jakieś ustalenia, których nie znamy? To możliwe, choć niekonieczne.

Czterodniowa podróż Bidena do Izraela i Arabii Saudyjskiej, jego pierwsza na Bliskim Wschodzie jako prezydenta (a warto zauważyć: jest pierwszym prezydentem USA, który odwiedził Bliski Wschód od czasu ataków na WTC w 2001 r.), miała na celu odnowienie więzi z krajami arabskim, zademonstrowanie zaangażowania USA w regionie i przeciwdziałanie rosnącym wpływom Iranu, Rosji i Chin.

Zareagowały już Chiny. „South China Morning Post” poinformował, że 15 lipca minister spraw zagranicznych Wang Yi odbył rozmowę on-line ze swym syryjskim odpowiednikiem Faisalem Mekdadem. Zapewnił, że „Chiny zdecydowanie wspierają mieszkańców Bliskiego Wschodu w samodzielnym poszukiwaniu ścieżki rozwoju” (*Chinese foreign minister criticises US ‘meddling’ in Middle East as Joe Biden continues tour of region*, www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3185539/chinese-foreign-minister-criticises-us-meddling-middle-east?module=perpetual_scroll_1&pgtype=article&campaign=3185539 – dostęp 16 lipca 2022 r.). Nie musi z tego wiele wynikać, ale może też oznaczać, że Chiny obiecują objąć wobec Syrii, zaniepokojonej nieudolnością swego rosyjskiego sojusznika, miejsce „patrona” reżimu.

Pozostaje wiele znaków zapytania, ale jedno jest pewne. Nadzieje Kremla na pozyskanie państw arabskich przeciw USA i Europie, na ograniczenie przez nie eksportu ropy i gazu, co zmusiłoby Europę do kontynuowania zakupów w Rosji – zostały podważone.

„Times of India” zwrócił uwagę, że Adel Al-Jubeir, saudyjski minister spraw zagranicznych podkreślił, że jego państwo nie kieruje się żadnymi innymi celami niż interesem ekonomicznym: „Opieramy to na fundamentach, a nie na spekulacjach, nie na hysterii, nie na geopolityce” (*Joe Biden expects more Saudi oil after trip to kingdom*, timesofindia.indiatimes.com/business/international-business/joe-biden-expects-more-saudi-oil-after-trip-to-kingdom/articleshow/92914644.cms – dostęp 16 lipca 2022 r.). A na współpracy z USA Arabia Saudyjska może więcej skorzystać ekonomicznie niż na współpracy z Moskwą.

Komentatorzy „The Wall Street Journal” napisali wręcz, że amerykański prezydent będzie musiał czekać tygodnie, może miesiące, zanim dowie się, czy jego pobyt na Bliskim Wschodzie opłacił się USA. Bardziej optymistycznie oceniła sytuację, cytowana w tym samym artykule księżniczka Reema bint Bandar, ambasador Arabii Saudyjskiej w Waszyngtonie (pierwsza kobieta, która została ambasadorem Arabii Saudyjskiej, córka byłego ambasadora w USA, jej brat jest ambasadorem w Londynie, jest w trzecim pokoleniu kuzynką króla), mówiąc metaforycznie: „To nie jest kwestia przewracania strony [w dokumentach]. To jest kwestia wzmocnienia [realnych] relacji” (Andrew Restuccia, Catherine Lucey, Stephen Kalin, Summer Said, *Biden Places Bet on ‘Long Game’ in Bid to Reset Relations With Saudi Arabia*, https://www.wsj.com/articles/biden-rebuilds-ties-with-saudi-visit-but-lacks-commitment-on-oil-production-11657992248?mod=hp_lead_pos4 – dostęp 17 lipca 2022 r.).